

Rendezte: Fábri Zoltán

Forgatási napló: ilyenekkel ritkán próbálkoztak nálunk, s különösen a film eszközeivel; tehát már maga a műfaji megjelölés — és különösen a Rádió és televízió újság előzetesének az a mondata, hogy „A tv munkatársai egy évig követétek nyomon alkotómunkája közben Fábri Zoltánt” — érdeklődést csíholt. Ezt legföljebb az csappantotta — s vegyítette a gyanakvás előérzetével —, hogy az egy órás napló-filmet kora délután — még ha szombati napon is — tűzték műsorra; ez az időpont — a Magyar Televízió műsorpolitikájának kialakult jelrendszerét leködölve — annyit jelent: nem túl érdekes film. Aki tévégi szombat délutánját unalmában a képernyő előtt tölti, éppenséggel megnézheti. Persze érhetik az embert kellemes meglepetések is, gondolhatta a gyanútlan érdeklődő; talán a műfaj újszerűsége — bizakodott — tette ezt a műsort a nem túlságosan kedvező időpontra. Sajnos, a műsorpolitika jelrendszere ezúttal is beigazolódott; nem abban, hanem a forgatási naplót ígérő riportfilmben kellett csalódnunk.

A film ugyanis, amit láttunk, naplónak nem eléggé szubjektív — pontosabban: szubjektíve nem eléggé hiteles — riportfilmnek viszont túlságosan terjedős. A napló spontaneitása, megkapó őszintesége épp úgy hiányzik belőle, mint a jó riport sűrített

információja; s terjedelménél fogva reklámfilmnek — aminek még leginkább elfogadható — sem jó. Készítői — B. Révész László szerkesztő, Kovács László rendező-riporter és munkatársai — nem annyira tárgyak érdekességéről, mint inkább a tárgy iránti sajátos érdeklenségükről tesznek benne tanúságot.

Pedig korrektt munkát végeztek: filmjük valóban végigkíséri a gyártás hosszadalmas, bonyolult folyamatát — nem hagyva ki egyetlen fázist sem, az első forgatási naptól kezdve, a külföldön, a warnemünde tengerparton készült felvételeket is érintve, a vágáson, zene- és utóhangfelvételen át egészen a keverésig —, megszólaltatja Fábri és főbb munkatársait — az író, az operatőr, a vágót, a dizlettervezőt, a zeneszerzőt, a hangmérnököt, a gyártásvezetőt —, s mindezt még az elkészült filmből vett idézetekkel is kiegészíti. Mi hiányzik akkor? Úgy lehetne erre a kérdésre tömören felelni: a lélek. Hiányzik az igazi, szenvedélyes riporteri érdeklődés — mely által a tárgy a néző számára is érdekessé válhat —, hiányzik a naplóíró valószínűsége, a valóság rejtett tartalmaifölfedező szubjektivitása, és — legfőképpen — hiányzik annak a fölismerése — érzékeltetése —, hogy a film nemcsak gyártás, hanem műalkotás is — legalábbis az adott esetben —, tehát egy embercso-

port viaskodása önmagával és az anyaggal, melynek sikeres végkiemenetelére nincs más garancia, mint a rendező személyisége, meggyőződése, szuggesztivitása. A filmnek ezt a személyes és közös kockázatvállalást kellett volna ábrázolnia.

Ha ezt teszi — mint-hogy a kockázatvállalás mindig drámai — bizonyára „főműsoridőben” is sugározhatták volna. Ám hogy ezt tehesse: kevesebbet kellett volna markolnia, hogy többet foghasson; kevésbé egy felületi látszatteljességhez ragaszkodnia, közhelyszerű rutinmegoldásokkal megelégednie, inkább egy gondolat megszületésének és filmmé tárgyiasulásának — tehát valóban az alkotás, és nem csupán a gyártás folyamatának — fontos pillanataira, fordulópontjaira koncentrálnia. Mindenekelőtt azt kellett volna a film készítőinek eldönteniük, hogy Fábri gondolkodásmódját, alkotói módszereit akarják-e megfigyelésük középpontjába állítani, vagy a filmalkotás mechanizmusának gyakorlati problémáit? Nem döntötték el. Így lett filmjük „se hús, se hal”, meglehetősen érdektelen és hosszadalmas beszámoló egy érdekes film születéséről. Kár, hogy így történt. Magát a szándékot azonban — a TV „odafigyelését” egy magyar film készülésére — mindenképpen üdvözölni kell.

NÁDASY LÁSZLÓ